

Actualisering beeldkwaliteit

Wijzigingen in de RAW-systematiek als gevolg van de CROW-publicatie Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2018.

Oktober 2018

Ter visie

Deze tervisielegging kan niet in een RAW-bestek van toepassing wordt verklaard.
Deze tervisielegging bevat geen RAW-teksten.

CROW bedenkt slimme en praktische oplossingen voor vraagstukken over infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer in Nederland. Dat doen we samen met externe professionals die kennis met elkaar delen en toepasbaar maken voor de praktijk.

CROW is een onafhankelijke kennisorganisatie zonder winstoogmerk die investeert in kennis voor nu en in de toekomst. Wij streven naar de beste oplossingen voor vraagstukken van beleid tot en met beheer in infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer en werk en veiligheid. Bovendien zijn wij experts op het gebied van aanbesteden en contracteren.

CROW

Horaplantsoen 18, 6717 LT Ede
Postbus 37, 6710 BA Ede
Telefoon (0318) 69 53 00
E-mail crow@crow.nl
Website www.crow.nl

Commentaar ontvangen wij graag vóór 02 november 2018.

Voor de beoordelingsprocedure voor de behandeling van commentaren wordt verwezen naar het onderdeel 'Toelichting RAW-systematiek' van deze tervisielegging.

U kunt schriftelijk commentaar geven per e-mail of per post:

e-mail: jacques.teunissen@crow.nl

post: CROW, t.a.v. de heer J.H.T. Teunissen, Postbus 37, 6710 BA Ede

Bij voorkeur ontvangen wij uw commentaar per e-mail in het tabel-formaat van de bijgevoegde Word-sjabloon.

Oktober 2018

Dit document is gepubliceerd voor de beoordeling van de gevolgde procedure.

In het onderdeel 'Toelichting RAW-systematiek' van deze tervisielegging kunt u uitleg vinden over de uitgangspunten van de RAW-systematiek, de resultaatsbeschrijvingen en de technische bepalingen.

**Copyright © 2018, CROW, Kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur, Horaplantsoen 18, 6717 LT Ede (telefoon 0318 - 69 53 00).
Alle rechten voorbehouden.**

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van bovengenoemde stichting, behoudens de beperkingen bij de wet gesteld. Het verbod betreft ook een gehele of gedeeltelijke bewerking.

Het is verboden wijzigingen in de systematiek en de tekst aan te brengen.

CROW en degenen die aan deze publicatie hebben meegewerkt, hebben een zo groot mogelijke zorgvuldigheid betracht bij het formuleren en redigeren van deze publicatie. Nochtans moet de mogelijkheid niet worden uitgesloten dat in deze publicatie toch onjuistheden voorkomen. Degene die van de publicatie gebruik maakt, aanvaardt daarvoor het risico. CROW sluit, mede ten behoeve van al degenen die aan deze publicatie hebben meegewerkt, iedere aansprakelijkheid uit voor schade die mocht voortvloeien uit het gebruik van deze publicatie.

Inhoud

Toelichting RAW-systematiek	pag.	5
Algemene toelichting	pag.	8

Toelichting RAW-systematiek

Algemeen

Bij het opstellen van technische bepalingen en resultaatsbeschrijvingen ten behoeve van de RAW-systematiek voor bestekken in de grond-, water- en wegenbouwsector gelden de volgende uitgangspunten:

- gelijkwaardigheid van partijen;
- afbakening van verantwoordelijkheden;
- eenduidige besteksinformatie gericht op de uitvoering;
- kostenhomogeniteit;
- betaling van productie.

Met gelijkwaardigheid van partijen wordt bedoeld op de contractuele gelijkwaardigheid van partijen in de bouw. Voor de afbakening van verantwoordelijkheden wordt de verdeling aangehouden als bedoeld in de paragrafen 5 en 6 van de UAV 2012. Dit houdt in dat de opdrachtgever in beginsel de verantwoordelijkheid draagt voor het ontwerp en wat daarmee in verband staat, terwijl de aannemer in principe verantwoordelijk is voor de uitvoering en wat daarmee samenhangt.

De omschrijving van het werk en de randvoorwaarden daaraan gesteld, moeten zodanig zijn geformuleerd dat zij niet voor meer dan één uitleg vatbaar zijn. Zij moeten een duidelijke omschrijving bevatten van rechten en verplichtingen van partijen. Bij het opstellen van deze informatie moet een goede aansluiting gewaarborgd worden naar calculatie, uitvoering en bedrijfsvoering. In een volgens de RAW-systematiek opgesteld bestek wordt deze informatie verstrekt in de vorm van een beschrijvende hoeveelhedenstaat en daarop afgestemde technische en administratieve bepalingen.

Aan de besteksposten in de beschrijvende hoeveelhedenstaat wordt de eis gesteld dat zij kostenhomogeen moeten zijn. Kostenhomogeen wil zeggen dat de prijs per eenheid voor de gehele bij de bestekspost behorende hoeveelheid nagenoeg gelijk is. Indien het werk in duidelijke, meetbare besteksposten wordt omschreven, is een goede aansluiting verkregen naar calculatie, uitvoering en bedrijfsvoering. Daarmee is de basis voor betaling van geleverde productie gelegd. Tevens is het mogelijk een koppeling te leggen naar de besteksadministratie en de verrekening van meer en minder werk op verrekenbare hoeveelheden.

Het bovenstaande met betrekking tot de scheiding van verantwoordelijkheden betekent dat in een RAW-bestek de opdrachtgever het 'wat', 'waar', 'waarvan' en 'onder welke voorwaarden' zal omschrijven. De aannemer zal het 'hoe' en 'waarmee' invullen.

In de praktijk zal het bovenstaande beginsel 'vrijheid in wijze van uitvoering' niet altijd kunnen worden gerealiseerd. Afwijken is verantwoord indien:

- een onevenredig groot risico voor één van de bouwpartners ontstaat;
- een kans op onherstelbare fouten optreedt;
- slechts één bepaalde uitvoeringswijze tot het gewenste resultaat leidt;
- belangen van derden geschaad zullen worden.

Resultaatsbeschrijvingen

Om het werk op uniforme wijze te kunnen omschrijven in een beschrijvende hoeveelhedenstaat is de RAW-Catalogus met resultaatsbeschrijvingen, dat wil zeggen met gestandaardiseerde werkbeschrijvingen, opgesteld. De resultaatsbeschrijvingen staan gesorteerd naar werkcategorie (Grondwerken, Bitumineuze verhardingen, Riolering, Groenvoorzieningen, enzovoort) in de catalogus. Deze catalogus worden periodiek onderhouden en aangevuld met nieuwe ontwikkelingen. De in de catalogus opgenomen resultaatsbeschrijvingen voldoen aan de genoemde uitgangspunten.

Zij moeten daarbij een beschrijving bevatten van:

- het gevraagde resultaat;
- de benodigde bouwstoffen;
- de te stellen kwaliteitseisen;
- de activiteiten met inachtneming van de vrijheid die de aannemer heeft in de wijze van uitvoering en de keuze van het in te zetten materieel.

Elke resultaatsbeschrijving bevat tenslotte de kostenbeïnvloedende factoren voor het beschreven resultaat. Met behulp van resultaatsbeschrijvingen worden door de bestekschrijver besteksposten geformuleerd, die kostenhomogeen en meetbaar zijn.

Technische bepalingen

In de technische bepalingen staan de randvoorwaarden voor de uitvoering van het werk (kwaliteitseisen aan het resultaat en/of de bouwstof, toegestane afwijkingen, enzovoort). De technische bepalingen zijn complementair aan de resultaatsbeschrijvingen. Het spreekt voor zich dat deze bepalingen volledig, ondubbelzinnig en juridisch verantwoord moeten zijn.

Bepalingen die algemeen te stellen zijn aan uit te voeren werken worden opgenomen in de Standaard RAW Bepalingen. Bepalingen die per werk verschillen zullen in het bestek opgenomen kunnen worden, in aanvulling op deze standaardbepalingen.

De technische bepalingen worden ingedeeld in hoofdstukken overeenkomend met de werkcategorieën en onderverdeeld in zeven vaste paragrafen, te weten:

1. Begrippen
Een afbakening c.q. beschrijving van in het bestek gebruikte termen, welke niet eenduidig zijn.
2. Eisen en uitvoering
Randvoorwaarden welke gesteld worden aan de uitvoering en kwaliteitseisen aan het verlangde resultaat.
3. Informatie-overdracht
Een beschrijving van de informatie, die opdrachtgever en aannemer elkaar ten minste behoren te verstrekken.
4. Risicoverdeling en garanties
Een nadere afbakening van verantwoordelijkheden tijdens (en in bepaalde gevallen aansluitend op) de uitvoering
5. Bijbehorende verplichtingen
Een beschrijving van werkzaamheden, welke tot de verplichtingen van de aannemer behoren; deze werkzaamheden zijn van zodanige aard dat zij niet door middel van besteksposten verwoord worden, maar door middel van bepalingen.
6. Bouwstoffen
Kwaliteitseisen te stellen aan bouwstoffen, voor zover deze niet reeds zijn opgenomen in door NEN (het Nederlands Normalisatie-instituut) vastgestelde normbladen.
7. Meet- en verrekenmethoden
Wijze van meting en verrekening van resultaat, activiteiten en bouwstoffen.

Toelichting RAW-systematiek en GWW-Standaardbestek

Voor een uitgebreide toelichting op te hanteren criteria bij het opstellen van technische bepalingen en resultaatsbeschrijvingen wordt verwezen naar de Handleiding RAW-systematiek, hoofdstuk 01.0 Algemeen.

Beoordelingsprocedure

De beoordeling van deze tervisielegging betreft de wijze waarop in RAW de herziening van de CROW-Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2018 (KOR 2018) is verwerkt. Het betreft **NIET** de inhoudelijke aanpassing van de RAW-teksten. Deze inhoudelijke aanpassingen zijn het directe gevolg van de wijzigingen in de KOR 2018. De verwerking van deze wijzigingen in RAW wordt getoetst door het bureau van CROW.

Het ontvangen commentaar op deze tervisielegging zal door de Beheerraad Aanbesteden en Contracteren worden meegewogen bij de definitieve goedkeuring en vaststelling.

Commentaar op deze tervisielegging kan uitsluitend worden gegeven op de gevolgde procedure en de relatie tussen KOR 2018 en RAW.

Tekstuele aanpassingen in RAW-teksten zijn het directe gevolg van de relatie tussen KOR 2018 en RAW en worden beoordeeld door het bureau van CROW.

Algemene toelichting

Van toepassing verklaren van dit document

Van toepassing verklaring van dit document 'Actualisering beeldkwaliteit, oktober 2018' is NIET mogelijk. Deze tervisielegging bevat geen RAW-teksten.

Verantwoording

De in de RAW-systematiek jaarversie 2015 opgenomen resultaatsbeschrijvingen en bepalingen met betrekking tot beeldkwaliteit zijn gebaseerd op de CROW-Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2013. Met de publicatie van de CROW-Kwaliteitscatalogus openbare ruimte versie 2018 is een herziening van de daarop gebaseerde RAW-teksten noodzakelijk om het gebruik van de nieuwe versie van de Kwaliteitscatalogus in RAW-bestekken mogelijk te maken.

De versie van de Kwaliteitscatalogus 2013 is met behulp van werkgroepen geactualiseerd en daarna ter visie gelegd. Het op de tervisielegging gegeven commentaar is meegewogen in de uiteindelijke vaststelling van de definitieve versie. Inhoudelijk wijzigingen van de beeldmeetlatten zijn vermeld in het onderdeel 'Publicatietekst KOR 2018' welke onderdeel is van de digitale CROW-kennismodule 'Beeldkwaliteit openbare ruimte'. (Om deze in te zien is een abonnement op de kennismodule vereist)

De belangrijkste wijzigingen zijn tevens opgenomen in een presentatie die tijdens de CROW-Levende Stad Praktijkmiddag Beeldkwaliteit op 12 juni 2018 is gegeven.

Deze presentatie is gratis beschikbaar via onderstaande link:

<https://www.crow.nl/CMSPages/GetFile.aspx?nodeguid=4aaae345-a2f5-46ae-bbfc-dc997e0dc6f1&lang=nl-NL>

Omdat bij de publicatie van de RAW versie 2015 is besloten in de RAW-teksten voor beeldkwaliteit niet af te laten wijken van de teksten in de Kwaliteitscatalogus openbare ruimte, geldt ook bij de herziening van RAW aan de KOR 2018 een één op één aanpassing van teksten in RAW.

Hierbij is bij het opnemen van resultaatsbeschrijvingen in RAW gelet op het advies dat in de KOR 2018 is opgenomen in de relatietabel KOR 2018 - RAW.

Hierbij geldt het volgende principe:

- a. beeldmeetlat in KOR 2018 alleen geschikt voor beleid : geen resultaatsbeschrijvingen opgenomen in RAW;
- b. beeldmeetlat in KOR 2018 geschikt voor verrekenen op beeld : 2 resultaatsbeschrijvingen opgenomen in RAW. 1 met als eenheid 'week' én 1 met een eenheid passend bij het beheerobject (stuks, m, m2, are, ...) ongelijk aan 'week';
- c. beeldmeetlat in KOR 2018 alleen geschikt voor verrekenen op frequentie : 1 resultaatsbeschrijving opgenomen in RAW met een eenheid passend bij het beheerobject (m, m2, are, stuks,..) ongelijk aan 'week'.

Nb: Wanneer in een RAW-bestek een bestekspost voor beeldkwaliteit is opgenomen welke niet als eenheid 'week' heeft, worden de werkzaamheden die de aannemer moet uitvoeren naar productie betaald, wanneer uit inspectie door de aannemer blijkt dat niet aan het voorgeschreven kwaliteitsniveau wordt voldaan.

Standaard RAW Bepalingen

De wijzigingen en aanvullingen in de Standaard RAW bepalingen zijn het directe gevolg van de geactualiseerde versie van de Kwaliteitscatalogus openbare ruimte.

Deze wijzigingen en aanvullingen hebben uitsluitend betrekking op de technische hoofdstukken met hoofdstuknummer 11 en hoger in de Standaard 2015. Zij hebben geen gevolgen voor de bepalingen in paragraaf 01.24 'Beeldkwaliteit' opgenomen in hoofdstuk 01 van de Standaard 2015.

Resultaatsbeschrijvingen

Naast de wijzigingen die voortvloeien uit de geactualiseerde versie van de Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2018, zijn tevens de kostenbeïnvloedende factoren afgestemd op IMBOR.

Voor wat betreft de RAW-resultaatsbeschrijvingen voor beeldkwaliteit heeft dit uitsluitend gevolgen voor de kostenfactor 'gebiedstype'.

Oorspronkelijke inhoud deficode (RAW versie 2015)	Nieuwe inhoud deficode (overeenkomstig IMBOR-definitie)
stadscentrum / winkelstraat / wijkwinkelcentrum / openbaar vervoergebied	winkelgebied
woon-, werkgebied	woongebied of werkgebied
buitengebied	natuurgebied of agrarisch gebied
recreatiegebied	recreatiegebied of sportterrein
geen	hoofdwegen
geen	begraafplaatsen

Het beheersen van grassportvelden is niet meer opgenomen in de Kwaliteitscatalogus openbare ruimte, maar in een afzonderlijke Kwaliteitscatalogus Grassportvelden. Deze catalogus is uitsluitend digitaal beschikbaar als CROW-kennismodule.

De resultaatsbeschrijvingen voor het beheersen van grassportvelden zijn nog wel opgenomen in RAW, met een verwijzing naar deze Kwaliteitscatalogus Grassportvelden.